

ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ДЕРЖАВИ

Роль архівних установ у житті кожної країни важко переоцінити. Архіви творять історію. Кожна ключова подія в житті — чи то держави, чи окремої людини — задокументована, заархівована і збережена для нащадків. І знову-таки завдяки архівам наші нащадки, можливо, згадають коли-небудь про нас незлим тихим словом. Та навіть якщо і злим — все одно це краще, ніж забуття...

Третьої суботи травня працівники архівної галузі разом з усіма іншими науковцями відзначали День української науки. Напередодні свята ми поспілкувалися з директором Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства Олександром Гараніним.

— Олександр Яковичу, чим конкретно займається інститут?

— Передусім — розробкою науково-дослідних і нормативно-методичних питань, пов'язаних із розвитком архівної галузі. Наприклад, є один архів в Одесі, другий — у Харкові, третій — у Львові. В їхній роботі виникають певні проблемні ділянки, які потребують нормативно-методичного врегулювання. Ось тоді вони звертаються до Державної архівної служби України з проханням їх урегулювати, а вона водночас формулює для нас як для науково-дослідної інституції свої завдання або замовлення. Ми розробляємо стандарти, які використовуються в

галузі по всій Україні. Іноді навіть вносимо пропозиції до законодавчих актів. Зокрема, при залученні фахівців інституту були внесені зміни до Закону України «Про Національний архівний фонд та архівні установи». Але в основному це розробка науково-дослідних і нормативно-методичних тем для галузі.

— А конкретніше?

— Наприклад, сьогодні ми в співавторстві працюємо над методичними рекомендаціями щодо впливу копіювально-розмножувальної техніки на схоронність архівних документів. Окрім того, працівники інституту долучилися до розробки кількох підручників для архівної галузі. Це, наприклад, підручник «Архівознавство», який вийшов двома виданнями, «Основні правила роботи державних архівів України», «Українська архівна енциклопедія» — тобто це та теоретична база, на основі якої готують сучасних студентів-архівістів і вдосконалюють знання практики. Одне з багатотомних

в Україні більш ніж 90 % раніше засекречених фондів уже розсекречені

наших видань — «Зведений каталог метричних книг». Протягом століть у церквах, синагогах, ратушах велися записи актів про народження, одруження та смерті людей. Це колосальний масив, він дуже розпорошений і зберігається за територіальним принципом. А щоб ввести в обіг цю інформацію, інститут разом із галуззю започаткував видання цього багатотомника. Ми плануємо видати 10 томів. Поки що вийшов друком лише один. Вирішується питання щодо другого і третього. Зрештою, до нас, хоча ми не є, власне, архівом, а НДІ, часто звертаються люди з проханням знайти інформацію про родичів або про свою трудову діяльність.

— Часто звертаються?

— Майже щотижня. В таких випадках ми радимо запитувачам звернутися вже до конкретних обласних або центральних архівів. Це пов'язано з тим, що кожен архів займається певним періодом або проблематикою. Є архіви, які зберігають інфор-

мацію, наприклад, до 1917 року тощо.

— Навпевно, сьогоднішня робота архівіста кардинально відрізняється від тієї, що була, скажімо, років 20 тому?

— Нині відбувається «зрощення» архівіста з документознавцем і фахівцем з електронних технологій. Наприклад, сьогодні розробляються програми з перекладу майбутнього документообігу в електронний формат. Це — одна частина питання. Інша частина — документи, які залишилися нам у спадок від минулих років. Тепер їх копіюють, оцифровують і переводять у електронний вигляд. Це потрібно для того, щоб дослідники працювали не з оригіналами, а власне, з електронними копіями, що дасть змогу довше зберегти оригінали, і водночас — значно розширити коло користувачів документом.

— Як вирішується питання з фінансуванням? Як у будь-якій бюджетній установі?

— Гроші на заробітну плату виділяються вчасно, а от на впровадження результатів наших досліджень грошей іноді може не вистачати. Тому, щоб оперативно впровадити розробки, шукаємо спонсорів. І часто знаходимо. Дякую всім цим людям за підтримку. Нині саме тривають переговори про видання наступного тому згаданих вище метричних книг.

— Чи співпрацюєте ви з такими установами в інших країнах?

— Аякже. У минулому році було підписано тристоронню угоду з Білоруським і Всеросійським НДІ документознавства і архівної справи. Ще раніше — у 2007 — з канадським інститутом українських студій Альбертського Університету. Крім того, інститут завжди бере участь у міжнародних конференціях та інших заходах: виїжджаємо до Словенії, Італії, Німеччини. Архівні установи є в будь-якій країні, і, звичайно, ми постійно обмінюємось досвідом.

— Які є спільні риси і які відмінності між нашою архівною галуззю та архівними службами інших держав?

— Мені поки що важко порівнювати європейський та український досвід, а ось щодо наших найближчих сусідів, то тут усе майже ідентично. Окрім одного: в Україні більш ніж 90 % раніше засекречених фондів уже розсекречені. У цьому ми попереду і білорусів, і росіян. Вони такою відкритістю архівів похвалитися не можуть.

Розмовляла Надія КОПСАКОВА, журналіст